

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

1

Какво представляват авторските и сродните им права?

„Авторско“ е правото на твореца върху създаденото от него литературно или музикално произведение, видео клип, филм, и др. Автори, в частност, са композиторите, текстописците, сценаристите и др., чиито произведения носят белега на творчеството. Възникването на „сродно“ право е свързано с необходимостта авторското произведение да достигне до публиката, т.е. да бъде изпълнено (когато става въпрос за музика), представено, изиграно и пр. Носител на сродно право, съответно, е певецът (наричан още артист-изпълнител), както и продуцентът, инвестирал в създаването на записа на песента, филма и пр. Специфични носители на сродни права са „радио- и

телевизионните организации“, създатели на радио- и на телевизионни програми. Това право е самостоятелно и напълно независимо от авторските, изпълнителските и продуцентските права.

Какво означава „легално използване“?

Легално е използването с уредени права! Доколкото използването на закрилян обект като например „запис на музикално изпълнение“ засяга както авторски права (правата на композитор, текстописец и др.), така и на сродни права (артист-изпълнител и продуцент на звукозаписа), задължение на ползвателите е да уреждат както авторските, така и сродните им права. Това предполага получаването на предварително писмено съгласие за използването на

съответните произведения срещу възнаграждение. В общия случай, това съгласие се фиксира в договор. Правата за използване на телевизионната програма се уреждат отделно.

Кога хотелът/ресторантът се явява „ползвател“ на съдържание, защитено с авторски и сродни права?

Ако стопанисвате туристически обект, в т.ч. място за настаняване, заведение за хранене, развлечение или друг обект, предлагащ туристическа услуга, независимо дали е самостоятелен или прилежащ към друг обект, и озвучавате съответното помещение или обособена част с музика или чрез телевизионна програма,

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

вие извършвате т.нар. „публично изпълнение“ по см. на Закона за авторското право и сродните му права. Приема се, че озвучаването на търговското помещение се явява част от предоставяната услуга, което го отличава от ползването в домашни условия. Основание за това е, че до използването за озвучаване произведения, изпълнения и записи, се предоставя достъп на неограничен кръг лица.

Специфичен е случаят, когато радио- и/или телевизионна програма е достъпна в хотелската стая. Такова използване представлява „преподаване по електронна съобщителна мрежа“ (от търговски абонати) и също подлежи на уреждане.

* Когато стопанисвателите туристически обект (място за настаняване, заведение за хранене, развлечение или др.) договорят

с кабелен/сателитен или IPTV оператор за частни абонати не урежда правата за публично изпълнение или преподаване на телевизионна програма по електронна съобщителна мрежа, нито на закриляни обекти на авторското право и сродните му права, включени в такава програма.

Какви права следва да се уреждат и с кого?

Уреждането на авторски и сродни права, т.е. получаването на разрешение за използване, предполага да се определи ясно „начинът“ на използване на съответните закриляни обекти (музикални звукозаписи, записи на филми, телевизионна програма и пр.).

Правата, които търговските обекти е необходимо да уредят, обичайно са:

- Права за „**публично изпъл-**

нение“, когато записите на музикални изпълнения, на филми, радио- или телевизионни програми звучат в помещения, като: ресторант, бар, хотелски стаи, лоби и др., в т.ч. слушани по радиото, от компютър, предварително записани и пр.

- Права за „**преподаване на радио- и/или телевизионна програма**“ – при ползване в местата за настаняване, когато програмата е достъпна чрез приемник, инсталиран в стаята.

Методът за уреждане на съответното право зависи от категорията на правото (авторско или сродно) и от начина на използване, а именно:

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

3

1. Уреждане на права при "публично изпълнение"

Кога е налице "публично изпълнение"?

Уреждането на права за публично изпълнение е необходимо винаги когато се озвучава публично достъпно място. На уреждане подлежи публичното изпълнение на запис или на живо на произведения, използването на записани изпълнения, звукозаписи, записи на филми или други аудио-визуални произведения, радио- или телевизионни програми. Ползватели при "публичното изпълнение" могат да бъдат широк кръг обекти като заведения за хранене и развлечения, търговски обекти, ателиета за услуги, барове, хотелски стаи, лоби или друго помещение, в което се приемат посетители.

С кого да уредим използването?

Уреждането на права за "публичното изпълнение" на музика може да стане както чрез организация за колективно управление на съответния вид права (в музиката това са "Музикаутор" – за авторски права, и "Профон" – за сродни права), така и чрез т.нар. "независими дружества за управление на права".

Министерство на културата поддържа онлайн регистър както на организациите за колективно управление на права (ОКУП), така и на независимите дружества за управление на права, които по закон имат право да извършват колективно управление.

** До 29.09.2018 г. независимите дружества за управление на права могат да извършват дейност без регистрация. След тази дата, уреждане на права може*

дата, уреждане на права може да се извършва с независимо дружество за управление на права само ако същото е вписано в регистъра на Министерство на културата, поддържан на уеб-страницата на ведомството.

Във връзка с чл. 91, ал. 1 ЗАПС публичното изпълнение на радио- или телевизионна програма се разрешава от съответната радио- или телевизионна организация ако това се извършва в места, достъпни за публика срещу заплащане на входна такса. Това условие, обаче, не отменя задължението на стопанисващия обекта да уреди публичното изпълнение по отношение на музиката, включена в съответната програма.

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

* Допълнително разяснение по този въпрос е публикувано по-долу в т. 2. „Уреждане на права за препредаване на радио- и/или телевизионна програма в хотелска стая“, буква „б“. „Други права, които следва да се уреждат“.

Какви права уреждаме, когато музика се изпълнява „на живо“?

За разлика от използването на записано музикално изпълнение, при което е необходимо едновременното предварително уреждане на авторски и сродни права, при изпълнението „на живо“ обект на използване е самото музикално произведение, а не запис на нечие изпълнение. В този случай се уреждат само авторски права, т.е. изисква се разрешение от автора на музиката, текста и аранжиранията.

И в този случай практиката диктува да се ползват услугите на организация за колективно управление на правата на авторите (Музикаутор). Правата могат да се считат за уредени и когато изпълняваните произведения са част от репертоара на независимо дружество за управление на права, с което заведенията има договор.

ВНИМАНИЕ!

Във връзка с чл. 97. (1) ЗАПСП, лицето, което организира публично изпълнение на произведения на живо или използва чрез публично изпълнение на запис произведения, записани изпълнения, звукозаписи, записи на филми или други аудио-визуални произведения, радиопрограми или телевизионни програми, **за което няма предварително отстъпени права, се наказва с глоба или имуществена санкция в**

размер от две хиляди до двадесет хиляди лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

2. Уреждане на права за „препредаване на радио- и/или телевизионна програма“ в хотелска стая

а. *Права на радио- и телевизионните организации*

Какво представлява това право?

Радио- и телевизионните организации, създаващи програма, притежават изключително право да разрешават срещу заплащане препредаването по електронни съобщителни мрежи на съответната програма (чл. 91, ал. 1, т. 1 ЗАПСП). В частност, на уреждане подлежи

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

5

използването, когато програмата е достъпна чрез приемници, инсталирани в хотелската стая. В основата на това право е фактът, че хотелът предоставя достъпа, без който гостът не би имал възможност да потребява съдържанието. Приема се, че предоставянето на достъп на гостите до радио- и/или телевизионна програма представлява "допълнителна услуга" предлагана с цел печалба, като е без значение дали гостът действително е ползвал услугата.

С кого да уредим използването?

Правата за препредаване на радио- и телевизионна програма могат да бъдат уредени както чрез доставчика на сигнал – кабелен или сателитен (DTH) оператор, така и чрез търговско дружество – т.нар. "агрегатор на съдържание".

Следва да се има предвид, че кабелните/сателитните оператори не са носители на права върху телевизионните програми, които препредават, но ако предварително са придобили от телевизионните организации изрично правото да ги предоставят на хотели или други търговски абонати, могат да отстъпят това право на съответния търговски абонат. В тази връзка, обичайно такива права се "пакетират" и предлагат на хотелиерите от съответния доставчик на телевизия. С оглед търговското използване на програмите в хотел, уреждането на правата оскъпява пакета и същият обичайно съдържа ограничен брой програми.

** По правило, пакетът от телевизионни програми за хотели е по-ограничен от този за частно ползване, с оглед необходимостта от допълнителното уреж-*

дане на права с телевизионния оператор.

В договора за доставка на телевизионно съдържание с хотел задължително се упоменават програмите, чието използване е разрешено и уредено от оператора, предоставящ услугата!

При установяване на използване на програма извън списъка, за който правата са уредени, за нарушител се счита стопанисващият съответния обект за настаняване.

В случай, че хотелът желае да предостави достъп до програми извън договорения с доставчика на сигнал пакет, правата за допълнителното съдържание следва да се уредят отделно от договора с доставчика на телевизия. Това

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

може да стане директно с представителя на телевизионната програма за България или чрез посредник (такава услуга биха могли да предложат търговски посредници като „агрегаторите на съдържание“).

б. Други права, които следва да се уреждат

За разлика от абонамента за телевизия за домашни ползватели, който се заплаща на едно място – при доставчика на сигнал, и включва уреждането на всички дължими авторски и сродни права, уреждането на правата за търговски абонати, каквито са хотелите, предполага отделно уреждане на част от правата.

При създаването на телевизионна програма се придобиват всички права, необходими за довеждането на тази програма до домакинствата. Включването

обаче на телевизионната програма в нов бизнес модел, какъвто е предоставянето на достъп в хотелската стая, представлява нов вид използване, което телевизията може да разреши само по отношение на програмните елементи, които е произвела сама или за които е получила предварително разрешение. Телевизионният оператор, обаче, не урежда и не може да предостави авторски и сродни права по отношение, например, на музикалните звукозаписи, включени в съответните програми. Такова право могат да предоставят само организациите за колективно управление на права (ОКУП), свързани с музиката – Музикаутор и Профон!

Горното означава, че уреждането на търговското използване на телевизионна програма (сключването на корпоративен договор между хотела и доставчика на

телевизионен сигнал) не е достатъчно за законното ѝ предаване в хотелската стая. Необходимо е допълнителното уреждане на права с ОКУП по приетите от съответните сдружения тарифи.

С кого да уредим използването?

Описаните по-горе права извън телевизионната програма обичайно се уреждат пряко чрез организациите за колективно управление на права. Що се отнася до музиката, включена в телевизионната програма, така или иначе, доколкото местата за настаняване следва уредят описаното по-горе “публично изпълнение” по отношение на озвучаването на хотелското лоби или на прилежащия бар

Загължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

и/или ресторант, сключването на допълнителни договори със съответните ОКУП за авторски и сродни права по отношение на телевизионната програма е практично решение.

Друг начин на уреждане на тези права е ползването на комплексна услуга при търговските посредници – т.нар. "агрегатори на съдържание", които могат да предоставят готови пакетни решения, с уредени права както с телевизионните организации, така и с ОКУП, представляващи правоносители.

ВНИМАНИЕ!

Във връзка с чл. 97. (1) ЗАПСП, неуредването на правата при препредаване по кабел на произведения, изпълнения, звукозаписи, записи на филми или други аудио-визуални произведения или радио- или телевизионни програми се наказва с

с глоба или имуществена санкция в размер от две хиляди до двадесет хиляди лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Ограничения при уреждането на права чрез „независимо дружество за управление на права“

Въпреки, че предоставя услуга по отстъпване на ползватели на авторски и/или сродни на тях права за използване на произведения и други обекти на закрила, за разлика от организациите за колективно управление на права, независимите дружества за управление на права представляват само ограничен каталог с музикални произведения. В тази връзка, ако ползвателят сключи договор с независимо дружество (т.е. за ограничен музикален каталог), следва да ограничи използване-

то само до произведенията, предварително уредени от съответното независимо дружество. Услугата по предоставяне на право да се използва ограничен музикален каталог е логично да се придружава с предоставяне на плейлисти с музикални произведения чрез стрийм или друг технически способ, доколкото озвучаването чрез радио или телевизионен приемник, популярни онлайн платформи като YouTube, Spotify, Deezer или др., онлайн радио или пък чрез CD, закупен от търговската мрежа, предполага използването на неограничен музикален репертоар, чието уреждане може да се направи само чрез организациите за колективно управление на права (при правата за музика това са Музикаутор и Профон).

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

Ползването на произведения извън каталога на независимото дружество за управление на права се счита за неуредено.

Специфични случаи, в които е необходимо допълнително уреждане на права

Извън уреждането на права за публично изпълнение при озвучаване на обект с музика, организирането на събития, в които музиката се изпълнява на живо или чрез запис, като например Ди Джей парти, гостуваща група или друго, се третира като „организиране на концерт“. В тези случаи, независимо дали събитието е с платен вход или не, собственикът на обекта се превръща в „организатор на концерт“ и дължи възнаграждение – отделно от онова, което заплаща за публичното изпълнение на музикални звукозаписи. Счита се, че такива събития

привличат допълнителна публика и обичайно имат инцидентен характер, поради което не се обхващат от договора за публично изпълнение, осигуряващ ежедневното озвучаване на обекта.

** Информация за конкретния вид разрешено използване следва да се съдържа в договора между обекта и ОКУП или с независимото дружество за управление на права.*

За „организатор на концерт“ се счита лицето, което осигурява мястото на провеждане, участието на изпълнителите и разгласяването на събитието. Негово е и задължението да уреди съответните права, ако това не е уговорено в друг договор.

Правомоцията на кметовете на общини

Последните изменения в Закона за авторското право и сродните му права предоставиха правомощие на кметовете на общини да упражняват контрол върху търговските обекти и туристическите обекти по чл. 3, ал. 2 от Закона за туризма за предварително уредените права за публично изпълнение на живо или чрез запис на произведения, на записани изпълнения, на звукозаписи, на записи на филм или на друго аудио-визуално произведение или на части от тях (чл. 98в1 ЗАПСП).

При поискване, но най-малко веднъж годишно лицата, стопанисващи посочените по-горе обекти са задължени да предоставят на кметовете на общини

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

9

доказателства за отстъпените им права за публично изпълнение.

* Във връзка с § 31 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на ЗАПСП задължението на кметовете на общини по чл. 98в 1 влиза в сила 9 месеца след обнародването на текста, т.е. от 29 декември 2018 г.

ЧЕСТО ЗАДАВАНИ ВЪПРОСИ

Въпрос № 1

- Стопанисвам хотел с телевизионни приемници в стаите и съм сключил договор с кабелна телевизия, но нямам представа дали доставчикът на сигнал е уредил отношенията си с телевизиите. Съществува ли за мен задължение да уреждам права?

- В договора с оператора следва да е изрично записано, че той има правото да предоставя пра-

вата за препредаване на телевизионните програми до търговски абонати! Ако това не е изрично записано, можете да приемете, че операторът не е уредил правата с телевизионните организации и хотелът трябва да ги уреди самостоятелно или чрез посредник („агрегатор“). Абонаментът за „частен абонат“ не урежда правата за използване на телевизионните програми в хотел или в друг търговски обект.

Въпрос № 2

- Собственик съм на семеен хотел с телевизионни приемници в стаите, за което плащам на съответния оператор по договор за търговски абонат. В този случай трябва ли да плащам за публично изпълнение?

- Да! Доставчикът на сигнал (кабелен, сателитен или IPTV оператор) урежда използването на телевизионните програми само по отношение на

извършването от него „препредаване“ за търговски оператори. Публичното изпълнение например на музикалните произведения, включени в телевизионната програма, обаче, е друг начин на използване и за него се изисква отделно разрешение от правоносителя.

Въпрос № 3

- Привърженик съм на качествения звук и използвам само оригинални дискове и музикални файлове закупени от лицензирани разпространители в интернет. Налага ли се да подписвам договор за публично изпълнение?

- Да, налага се, тъй като видът на източника, от който звучи музиката в търговския обект, в случая, не е от значение. Съгласно ЗАПСП, става въпрос за различен вид използване

Задължение за уреждане на авторски и сродни права в хотели и ресторанти

на произведенията. В единия случай говорим за „възпроизвеждане на екземпляри от звуконосители, съдържащи музикални произведения, изпълнения и звукозаписи, възпроизведени със съгласието на правноносителя“, а в другия – за „публичното изпълнение на възпроизведените музикални произведения, изпълнения и звукозаписи“, което изисква договор и заплащане на възнаграждение. Легалното придобиване на музиката от частно лице се отнася до ползването на музиката за частни нужди.

авторски и сродни пр
 обект / разрешение
 препредаване на раб
 Музикаутор / Профон

Министерство на културата
 Дирекция "Авторско право и сродните му права"